

Ангел Петков

ОМИЛЕТИЧНИЯТ И ЕКЗЕГЕТИЧЕН ПОДХОД

НА СВ. ПИОНИЙ СПОРЕД
МЪЧЕНИЧЕСКИЯ МУ АКТ

Abstract: Angel Petkov, *Homiletic and Exegetic Approach of St. Pionius (in His Martyr's Act)*.

Christian martyr Pionius is a prominent figure in the Early Church. His homily, recorded in his Martyrium, is noted for its rational approach, and his exegesis of the Old Testament is grounded in historical analysis.

Keywords: *Christian Martyrs, Patristics, Early Church, Pionius, Late Antiquity, Church History, Pionius*

Името на Пионий се появява във финала на Мъченическият акт на св. Поликарп Смирненски, където се съобщава, че той е човекът, направил препис на въпросното мъченичество „от копието на Исократ“¹. По-късно самият той претърпява мъченическа смърт и споделя същата участ като св. Поликарп. Мъченическият акт на св. Пионий и групата с него е включен в *Църковната история* на Евсевий Кесарийски² и е един от актовете, издаден от Хърбърт Мусорило³. В акта са споменати няколко имена на известни личности, които дават основание документът да се датира от времето на император Деций. Някои от тези личности са храмовият ректор Полемон и проконсул-

¹ *Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου* (ed. H. Musurillo, *The acts of the Christian Martyrs*. Oxford: Clarendon Press, 1972, p. 4-37).

² Eusebius, *Historia ecclesiastica*, IV, 15 (PG 20, 46-47).

³ *Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Πιονίου τοῦ Πρεσβυτέρου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ* (ed. H. Musurillo, *The acts of the Christian Martyrs*, Oxford: Clarendon Press, 1972, p. 136-166).

лът Юлий Прокулий Квинтелиан, за които има сведения, че са служили именно при управлението на Деций около 240 г.¹

Актът е написан под формата на новела. Действието се развива бързо, описанието не е така схематично, както при първите актове, които съдържат само разговора между римския съдия и осъдения на смърт християнин-мъченик². По стил може да бъде сравнено с атическите трагедии, които според Аристотел карат човека да съзерцава и умозаклучва върху онези истини от живота, върху които размишляват и философите, но по достъпен за общата аудитория начин³. В това отношение може да се каже, че „Актът на св. Пионий и групата с него“ предава богословски истини, записани в достъпна за всички форма, което ги прави лесно разбираеми. Текстът съдържа в себе си всички елементи на разказа, които са интересни за средностатистическия читател, а именно – драматични събития, неочаквани обрати, остроумни диалози, дори криминални загадки. Финалът му, макар и предсказуем още от началото, е грандиозен. Описанието на мъртвото тяло на Пионий, недокоснато от огъня на кладата, който би трябвало да го изгори, е толкова живо и подробно, че не оставя никакво съмнение, че всичко това е предадено от очевидец, записал не измислен разказ, а действителни събития, а това от своя страна кара читателя да се замисли върху богословските истини, предадени в документа.

От ключово важно значение в Акта са двете дълги беседи на Пионий, които могат да бъдат окачествени като образец на късноантичния омилетичен и екзегетичен стил. Ще спрем вниманието си именно върху тези беседи, като ще разгледаме подхода на мъченика при тяхното поднасяне и при тълкуването на текстовете от Светите Писания, което ще ни даде представа за методите на омилетиката и екзегетиката в епохата на Късната античност.

Пионий, заедно със светите жени Сабина и Асклепиада, е арестуван от отряд, воден от храмовия ректор⁴ Полемон на втори юни,

¹ Н. Musurillo, *The Acts of the Christian Martyrs*, Oxford: Clarendon Press, 1972, p. xxix.
² Вж. Св. Риболов, „Мъченическата книжнина в Древната Църква“, *Богословска мисъл* 2-4 (2009), с. 61-81.

³ Аристотел, *Поетика*, Наука и изкуство, София, 1975, с. 73.

⁴ νεωκόρος – отговорникът за жертвоприношенията. На английски се превежда

в ден, в който се отбелязва годишнина от смъртта на св. Поликарп Смирненски. Разбирайки по мистичен начин, че ще бъдат арестувани, тримата увиват около врата си вериги като знак за това, че нямат намерение да бягат и че доброволно се предават на властите. Това страховито украшение става основен мотив в мъченичеството, символизиращо волята на мъчениците да издържат до край. Полемон ги отвежда на площада в Смирна, където по случай съботния (почивния) ден са събрани много хора. От християните се очаква публично да принесат жертва на езическите богове, което трябва да бъде наиздателно за всички присъстващи. Вместо да се подчини на заповедта на ректора обаче Пионий изнася първата си беседа¹, чрез която дава категоричен знак, че няма никакво намерение да се покорява на езичниците. Вниманието на хората е привлечено от странния вид на арестуваните, на чиито вратове висят вериги. Слушателите са разделени на три групи: гърци, юдеи и жени. Пионий изнася реч, чрез която отправя едно и също послание и към трите групи, но по различен начин, така че да бъде разбран от всички.

Пионий започва беседата си с обръщение към своите слушатели. При това той ги класифицира в три групи въз основа на специфични белези за всяка една от тях: хора, които се гордеят с красотата на Смирна; хора, които живеят край река Мелес и се хвалят, според техните твърдения, с Омир и накрая – юдеите. Определяйки групите по този начин, Пионий показва, че добре познава хората, към които отправя беседата. И структурира своята реч така, че всяка една от групите да бъде докосната. Тази реч е изцяло в апологетичен стил и има за цел да защити християнството. Пионий говори като ранните християнски апологети, които по специфичен начин отправят своите послания към елинистичната и юдейската културна общност. Към елинистите те говорят с езика на философията, който те добре разбират, а за юдеите тълкуват Стария Завет през призмата на Месия в лицето на Господ Иисус Христос. Езичниците трябва да разберат, че християнството е старо като творението, а юдеите – че Иисус от

verger, която означава ректор на университет.

¹ *Μαρτύριον τοῦ ἀγίου Πιονίου τοῦ Πρεσβυτέρου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ*, 139-143.

Назарет е обещаният от пророците Месия¹.

По същия начин подхожда мъч. Пионий, като неговата беседа е отправена едновременно към езичниците елини и към юдеите, поради което в нея той използва както езически източници, така и Писанията на Стария Завет. На първо място се обръща към жителите на Смирна, като казва, че те се хвалят с неговата красота. Смирна е древен град, разположен на западното крайбрежие на Мала Азия. Няколко пъти е бил разрушаван от мощни земетресения, които са характерни за тази част на света, но е бързо възстановяван. През 545 г. пр. Хр., като наказание за това, че не получава помощ от града във войната срещу лидийците, персийският император Кир II Велики разрушава града, след което бива възстановен от Александър Велики около 300 г. пр. Хр. и бързо процъфтява, като населението му достига близо половин милион души². По време на Римската империя Смирна е столица на провинция Лидия и е важен търговски център, през който минавали много гръцки и юдейски търговци³.

Този град има важно значение за християнството, понеже е споменат в книгата „Откровение на св. Йоан Богослов“. В Откр. 2:8-11 являват се на остров Патмос на св. Йоан Богослов възкръснал Господ Иисус Христос предава послания към седем църкви в Азия, една от които е Смирненската. Във всяко едно от тези послания Иисус отправя критики към „ангела на църквата“⁴, като към Смирна те липсват. За тази църква Иисус Христос предрича страдания, което въпреки своята жестокост ще бъде ограничено, така че Той насърчава служителя Си да „бъде верен до смърт и ще получи за венец жи-

1 Вж. Л. Тенекеджиев, *Богословската мисъл през първите три века (догматико-патрологичен анализ)*, т. 1: *Утвърждаване на апостолското предание през II в.*, София: Артграф, 2008, с. 93-95.

2 Вж. Х. Мей, Р. У. Хамилтън, *Оксфордски библейски атлас*, София: НЧ, 1998, с. 29-32.

3 Вж. Фр. Грюнцвейг, цит. съч., с. 67.

4 Въпреки, че обикновено по термина „ангел“ се разбира духовно създание, което изпълнява Божиите инструкции, тук тълкувателите считат, че става дума за епископа на църквата, понеже не е логично Бог да дава послание на човек, което да бъде върнати към духовните създания. Вж. Фр. Грюнцвейг, *Толкование Библии, Откровение Йоанна*, Свет на Востоке, 1992, с. 52, а също Майкъл Уилкок, *Вестта на Йоановото откровение*, София: Нов човек, 2000, 35-37.

вота“ (Откр. 2:10). Според Фриц Грюнцвейг св. Поликарп вероятно лично е получил това послание и така е подготвен за предстоящото гонение, на което става жертва.¹

За другата група хора св. Пионий казва, че живеят край река Мелес и се хвалят с личността Омир. Макар да не се знае със сигурност какъв е неговият произход, едно от предположенията е, че е роден в Смирна.² Р. Мелес е потокът, който е минавал през града и в долината където се предполага, че е роден великият поет.³ Макар днес учените да подлагат на съмнение тази хипотеза, по времето на Пионий жителите на Смирна са били убедени в това, че Омир е роден именно там и това е било повод за гордост. Независимо от това, вметката „както твърдите“ (ὡς φάτε) показва, че и тогава родното място на Омир не е било напълно сигурно – Пионий го подлага на съмнение като го приема само за твърдение на някои местни жители. Това обаче не пречи на жителите на Смирна, и особено тези, които живеят в долината на р. Мелес, да се хвалят с това обстоятелство.

Третата група слушатели на беседата са юдеите. Както Акта на св. Поликарп, така и това на св. Пионий, не им отреждат положителна роля в историята. Това дава основание на Хърбът Мусорило да говори за антисемитизъм в мъченичествата.⁴ В Новия Завет юдеите са представени като врагове на Христос. За тях Той е богохулник, представящ се за Син Божи и идентифициращ се със старозаветните пророчества, предател, предрекъл унищожаването на храма и отказал да бъде техен политически цар, самозван учител и изцерител, Който оказва помощ на техните врагове – римляните и езичниците. Те Го предават на жестокия римски управник и съдия Пилат, за да Го осъди на смърт. Впоследствие те стават първите гонители на Неговите последователи – убиват първият мъченик св. архидякон Стефан с камъни. В Мъченическия акт на св. Поликарп те пазят недокоснатото

¹ Вж. Фр. Грюнцвейг, цит. съч., с. 68.

² Вж. G.S. Kirk, *Homer and the Epic: A Shortened Version of the Songs of Homer*, London, Cambridge University Press, 1965, p. 190.

³ Вж. Cecil John Cadoux, *Ancient Smyrna: A History of the City from the Earliest Times to 324 A.D.* Oxford, Blackwell, 1938, pp. 11-13.

⁴ Вж. Н. Musurillo, *op. cit.*, xiv, xxix.

от огъня мъртво тяло на мъченика да не попадне в ръцете на християните¹. Всичко това Пионий умело използва и при двете си беседи, за да докаже тяхната вина и отговорност пред Бога.

След като идентифицира слушателите си, св. Пионий пристъпва към основната теза на беседата си. Както казахме, той има за цел да защити християнската вяра и за да я постигне, взема за основа настоящата ситуация. Той е изправен на пазара в Смирна пред разнородната тълпа с увити около врата вериги, което става повод за присмех. Вероятно той изглежда нелепо в очите на хората, но този негов атрактивен вид привлича тяхното внимание. Подобен похват използва пророк Йеремиа, който с поставен хомот на врата влиза при непокорния юдейски цар Седекия, за да му покаже какъв хомот поставя на народа си, проявявайки упорство, като не се вслушва в думите му². Подобен похват е бил използван и от езическите философи, които са живели като отшелници и са изглеждали странно в очите на обикновените хора.³ Вероятно този нетипичен външен вид – дългите бради, дрехи от животински кожи, дълго време без да се къпят – е подбуждал любопитството на хората и те са слушали техните речи, дори да са били скучни и неразбираеми.

Подобно на св. ап. Петър на Петдесетница⁴, св. Пионий използва подигравателното отношение на тълпата и развива своята теза. При това той се аргументира като цитира онези източници, които отделните групи хора смята за авторитетни. Към езичниците той цитира Омир, който в епоса *Одисея* пише, че е грешно човек да се присмива над този, на когото му предстои да умре.⁵ Към юдеите цитира Стария Завет, които има подобен смисъл като изрично споменава двама души, които са измежду най-почитаните от тях – Моисей и Соломон⁶. По този начин Пионий показва и на езичници и на юдеи

¹ *Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου* (ed. H. Musurillo, *op. cit.*, p. 36).

² *Йерем.* 28.

³ Вж. П. Браун, *Власт и убеждение в Късната античност*, София: Лик, 2004, 98-111.

⁴ Деян. 2:14 – св. ап. Петър използва това, че хората се присмиват на говорещите разни езици ученици на Господа, след като получават Светия Дух, казвайки че са пияни.

⁵ Вж. Омир, *Одисея*, песен 22, стих 412, София: Народна култура, 1971.

⁶ Думите на Моисей, записани в *Изход* 23:5, *Второзаконие* 22:4 и думите на Соломон,

едно, и също нещо – че според хора, които смятат за авторитетни, те не трябва да се присмиват и този присмех от тяхна страна е грях.

Голяма част от беседата си мъченикът отправя именно към юдеите, с които счита, че има повече общи неща, отколкото с езичниците. Излагайки своята позиция, според която е направил правилния избор, за който е готов да умре, той провокира мисленето на юдеите с неудобни въпроси, които целят да ги доведат до умозаключение. Вместо директно да им изложи богословските истини, Пионий чрез въпроси се опитва да накара юдеите сами да стигнат до тях. Задава им въпроси, които са тежки и неудобни, но умело аргументирани с подходящите моменти от Стария Завет, те разкриват болезнени истини и изобличават юдейския народ за греховете му. На тези грехове Пионий противопоставя делата на християните, които са дела на правда и истина. По този начин мъченикът доказва, че християните не могат да бъдат обвинени в греховете на юдеите, които са записани в Стария Завет, като например блудство с дъщерите на чужденците (Числ. 25:1-2), поклонничество на чужди богове (Ис. Нав. 22:17), роптаене срещу Бога, клеветене на Моисей (Изход 16:2-3) и много други.

Друг похват, с който св. Пионий си служи, е даването на пример с обикновена житейска ситуация. Използва риболова, който е бил основен поминък за крайморските градове. Част от Христовите апостоли са били рибари и Самият Иисус също използва риболова като илюстрация на Своите думи¹. Пионий казва една практическа истина – че не всичко, което се събира в хвърлената в морето мрежа, е ценно. И тази истина свързва с живота и с настоящата ситуация. Той дава аргументация от Стария завет, че юдеите са грешни и зли. Доказва и на езичниците, че не постъпват правилно, като се присмиват над християните. Давайки житейски пример, той ги подготвя за въвеждане в следващата тема на беседата, а именно – вечното наказание.

В следващата част от беседата Пионий говори така, че да бъде разбран едновременно както от езичниците, така и от юдеите. Тук

записани в *Притчи* 24:17.

¹ Такъв случай е отразен в *Лука* 5:10, където Иисус казва на рибаря Симон, който по-късно става св. ап. Петър, че от този момент ще лови хора.

той използва доводи от естествената наука, за да докаже съществуването на мястото за вечно наказание за грешниците, както и че това място е същото, описано от християнската традиция. Позовавайки се на различни писания от Стария и Новия Завет¹, християните вярват в съществуването на огнено-жупелно езеро, което се намира под земята и където отиват душите на грешниците. Мъч. Пионий използва методите на натурфилософите, за да докаже, че това езеро е реалност.

Може да се каже, че натурфилософията е аналог на днешните природни науки. Представителите на Милетската философска школа – Талес, Анаксимандър и Анаксимен, търсят отговора на въпроса за началото и го намират в заобикалящия ни свят. За целта те извършват наблюдения върху естествените процеси и елементи и въз основа на тях достигат до определени изводи. Талес например наблюдава почвата и забелязва, че колкото по-надълбоко се отива, тя става толкова по-влажна, докато се стигне до вода. Наблюдава също, че сушата свършва в безбрежен океан от вода. Така той стига до извода, че земята плува върху един безкраен воден океан, а водата е в основата на всичко, всичко е произлязло от нея². Анаксимандър отива още по-далеч. Известният астрофизик Сейгън го определя като „първият, който извършва научен експеримент“³. Той въвежда понятието за безпределното, апейрона, който описва като веществото, от което е произлязъл всемирът.

Св. мъч. Пионий използва метода на наблюдението на натурфилософите, но към него добавя нов елемент. Той приема като изходна презумпция истинността на учението на Църквата за огненото езеро и изхождайки от тази презумпция, търси доказателствата от естествения свят. Той не тръгва от наблюдението към изводите и оттам към познанието, а от познанието към наблюдението. За него

¹ Трябва да уточним, че по времето на св. Пионий книгите на Новия Завет са написани и са известни на Църквата, но той все още не е официално признат като част от канона на Свещените Писания.

² Вж. И. Христов, „От начало за началото“, *Сборник за 60 год. на проф. Цочо Бояджиев*, София: Изток-Запад, 27-45

³ Вж. Carl Sagan, *Cosmos*, Ballantine Books, 2013, 143-144.

учението на Църквата е учение от Бог и то не подлежи на оспорване и наблюденията върху природата могат да го докажат и затвърдят, а не да го подложат на съмнение.

Този негов подход го води към интересни обяснения на някои физични и геологични процеси, които днес добре познаваме. Например, се знае, че физиологичният разтвор и плътността на водата на Мъртво море правят невъзможно човек да потъне. Също така, вливащата се в него вода от р. Йордан умира незабавно. Пионий наблюдава как всичко живо, попаднало в Мъртво море, умира, наблюдава и невъзможността на телата да потънат. И прави следния извод: „Мъртво море, тяло от вода, преобразувана и изчерпана отвъд естественото си състояние на страх от Бога, неспособна да даде живот на никое същество; всъщност всичко, което влезе в него, се изхвърля от водата и не може да задържи дори човешкото тяло. Тя отказва да приеме човек, за да не бъде отново наказвана заради него.“¹ Счита, че честите земетресения, характерни за Лидийския декаполис са резултат от Божия гняв поради непокорството на народа. Наблюдава вулкана Етна и изригващите гейзери с гореща вода и тук вижда директно доказателство за съществуването на ада – неговият огън изригва от вулканите, а от топлината му се загрева водата, която блика на повърхността. Във всичко това мъченикът вижда неопровержими доказателства в правотата на християнското учение за отвъдния свят и участва на нечестивите.

Беседата завършва с кратко заключение, в което св. Пионий се връща там, откъдето е започнал – да обясни поведението на християните и най-вече да защити тяхното решение да не се покланят на други богове, дори с цената на смърт.

Втората беседа, записана в Мъченичеството, св. Пионий изнася в затвора и отправя към християните, които плачат за него². При това той остава верен на омилетичните си принципи, но поради спецификата на групата слушатели, както и поради целта на беседата, променя някои неща. Тук мъченикът няма за цел да защити христия-

¹ *Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Πιονίου τοῦ Πρεσβυτέρου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ* (ed. H. Musurillo, *op. cit.*, p. 143).

² *Ibid.*, 151-157.

янството, а да насърчи и назидает отчаяните християни да продължат да следват Христос независимо от тежките изпитания, на които са подложени, а също така да се пазят от греха, да живеят свят живот и да избличават лъжливите учители. Със своя назидателен тон св. Пионий говори като св. ап. Павел, който насърчава младия си ученик Тимотей. Акцентира предимно върху примерите от историите в Стария Завет, които използва като илюстрация и аргумент за своите тези. Съветва християните да се пазят най-вече от тези, които са се обърнали към юдаизма като алтернатива на християнството. Тълкува хулата срещу Светия Дух, наречена от Христос „непростителен грях“¹, като извършване на напълно осъзнато деяние на отклонение от пътя на Христовата вяра.

Най-забележителен в тази втора беседа на св. Пионий е начинът на тълкуване на спорни моменти от Стария Завет, които показват неговия екзегетичен подход към Светото Писание. Правила за екзегеза на текстовете от Библията са разработени за първи път от Ориген. Тълкуването на Свещеното Писание според него трябва да е съобразено с основните принципи, които носят ключа за разбиране на вдъхновението на Светия Дух при написване на библейските книги. Разделя екзегезата на три дяла, които са съобразени с разбирането за състава на човека – дух, душа и тяло. Тези три дяла формират екзегетичните правила на Ориген. На първо място той поставя търсенето на „телесен“ или буквален, исторически смисъл. След като е изяснено буквалното значение на текста, трябва да се потърси „душевния“ смисъл, който се изразява в откриването на нравствената алегория, нужна за назидание на верните или подготвящите се за кръщение. Следва третият етап, който Ориген определя като най-висшия – откриване на „духовния“ смисъл – вътрешното значение, което лежи отвъд буквалния, видим смисъл. Именно при него се разкрива учението на Христос, Евангелието и Църквата. Според Ориген както не трябва да гледаме Христос само според Неговата плът, така не трябва да четем Писанието само в неговия „телесен“ (или плътски, буквален) смисъл, а да прогледнем отвъд него.²

¹ Марк 3:29.

² Вж. Л. Тенекеджиев, *Богословската мисъл през първите три века (догматико-па-*

Св. Пионий не разработва правила за екзегеза, не е ясно дали е познавал Ориген и дали се е съобразявал с неговата методология¹. Но от начина, по който тълкува текстовете от Стария Завет, може да направим изводи за неговия подход. Текстът, който разглежда в беседата си, е 1 Цар. 28, когато цар Саул в отчаянието и объркването си отива при запитвачка на мъртви в нарушение на собствените си закони, за да се допита до пророк Самуил, който отдавна е преминал във вечността. По-специално той се спира на самия момент на появата на съществуването от отвъдния свят, за което текстът не дава ясни пояснения – 1 Цар. 28:11-20. Цар Саул вижда пророк Самуил, извикан от запитвачката, появил се от отвъдното и провежда разговор с него. Този момент е спорен за тълкувателите и до днес. Според някои Бог наистина е позволил да се появил мъртвият пророк и това е единственият случай, в който Той позволява това. Според други не се е появил Самуил, а демон имитатор, което плаши некроманката и поради това тя крещи (според 1 Цар. 28:12)².

Тълкуването на св. Пионий е следното. На първо място той разглежда буквалното значение на текста. Не подлага на съмнение по никакъв начин достоверността на историята. На второ място, започва да задава въпроси към спорните места и да търси логически отговори, които са в синхрон с учението на християнството. Въпрос е: Способна ли е гадателката да извика пророк Самуил от мъртвите, или не е? Възможните отговори са два: да или не. Следва логическо осмисляне на двете възможности. Ако на този въпрос се отговори с „да“, тогава означава да се признае, че гадателката има повече сила

трологичен анализ), т. 2: *Учението на Църквата в богословската мисъл от края на II до средата на III в.* София: Артграф, 2008, 103-105.

¹ Предвид обстоятелството, че са живели по едно и също време, може да се предположи, че са се познавали лично. Но не може да се каже дали и доколко св. Пионий е бил повлиян от идеите на Ориген.

² Вж. У. Макдоналд, *Коментар на стария Завет*, т. 1: *Битие – 4 Царе*, София: Верен, 2007, с. 309. Уилям Макдоналд посочва двете разбирания, но казва, че счита за по-правдоподобно разбирането, че Бог позволява на пророк Самуил да се появи, като се аргументира освен със „силния вик“ на врачката (тя се плаши при появата на действителен човек от смъртта), но и с буквалното тълкуване на текста, в който е записано, че това е именно Самуил, а не демонично същество.

отколкото праведните, а това от своя страна носи проклятие. Ако се отговори с „не“, тогава не може да се каже, че Христос е възкръснал от мъртвите. След като показва, че двата варианта на отговор не са задоволителни, св. Пионий дава логическо обяснение, позовавайки се на традиционното учение на Църквата, което по-късно става учение на канона на Новия Завет. Стига до следния извод. Когато някой се оттегли от Бога, той е предаден на демоните/бесовите, които му помагат, преправяйки се на светли ангели според учението на Апостола¹. Не Самуил е изведен от гроба, а демон/бяс от ада, казва св. Пионий, е пратен при непокорния цар. И се аргументира с думите, които явилият се от отвъдното казва на Саул: „Ти ще бъдеш при мен“². Следва типичният за подхода на св. мъч. Пионий въпрос, целящ да провокира мисленето на слушателите: „Възможно ли е Саул, който е идолопоклонник, да се окаже на едно място с пророк Самуил, който е свят Божий човек?“ И отговаря – разбира се, че не е възможно. Следва изводът, че на Саул не се явява Самуил, а по-скоро злите демони/бесове са го измамили.

Св. мъч. Пионий завършва живота си на арената, където бива изгорен на клада пред погледите на жадна за кръв тълпа. Пламъците, обаче, не повреждат тялото му. Но най-забележителното в мъченичеството е това, че въпреки натиска, на който е подложен, презвитерът от Смирна, подобно на св. Поликарп, не предава своята вяра, не се отклонява от пътя с Христос, по който е поел, и нито за миг не се разколебава. И прави това не воден от страха от наказание, а от любовта си към Христос, на Когото посвещава и предава живота си. Така той изпълнява на практика посланието, което предава в беседите си.

Както се вижда, при екзегетичния подход св. мъч. Пионий използва същата методология, както при размишленията върху природните феномени. За него няма съмнение, че християнското учение е истина. И в умозаклученията си той изхожда именно от тази презумпция. Както естествените природни процеси, така и текстовете на Стария Завет св. Пионий пречупва през призмата на своята християнска вяра. За разлика от Ориген в своята екзегеза той не търси таен

¹ Става дума за св. ап. Павел, 1 Кор. 11:14-15.

² 1 Цар. 28:19.

символичен смисъл на текста, а значението на текста за него като християнин. Крайният извод, до който стига, е, че за него е по-добре да умре мъченически, отколкото да принесе жертва на езически богове. И това е послание, което той отправя към своите събратя християни, а също така към юдеите и езичниците.